

Мана Алдр Төрснә олт-амтс ик тиг патриотическ өргмдтәгәр КПСС-н XXI-ч хуртг белдженә. Балгьсар болн селәдәр, кәдмшчир, колхозникуд, интеллигент, советск улс цугьар — халун зүркәри, нег дуугьар, Н. С. Хрущевин докладин тезисмүдт келген, 1959 — 1965 джилмүдт СССР-н олт-амтнә эдл-ахун делгрлтин контрольн тоог таагьд дөнтәдженә. Өдгә цагин эн йилгьән гидг тууджлгч документд — коммунистическ обществ өргәтгос-хлҗна програм темдглген бәәнә.

Колхозин селәнд ода мартлшго, өргмдтә өдрмүд болджана. Селәнә эдл-ахун цуг халхар цааранднь улм күчтә өслт күчхәр долан джилин зурад темдглген төрмүдиг селәнә өли сай кәдләчир әвртә ик өргмд-тәгәр медцхәв.

Ур Н. С. Хрущевин докладин тезисмүдт иигдк келгддженә: **Ирх до-лан джилд күцәх төрмүднь — эрин чинртә хот-хоолар амтнә кергллгьиг ханьгьадг болгар селәнә эдл-ахун производствин өслт күцх кергтә, олт-амтиг сән чинртә олт-зүсн хотар эл-вгәр теткхин кергт, селәнә эдл-ахун хот-хоолар государствин наадк кер-гллгьиг цугтнь ханьгьахин төлә се-ләнә эдл-ахун сырьен көригьиг икәр өскхми.**

Селәнә эдл-ахун өслтин күчтә гидг программ

(1958 джилин ноябрин 30-д гарсн „Правда“ газетин нур статьягьас)

Земледелин делгрлтин гол хаал-гьнь ирх долан джилд чиги, селәнә эдл-ахун цуг производствин гол бол-лгч — буудя гаргьлгьиг цуг халха-рнь өсклгьн болдж үлдхми.

Долан джилин чилгчәр джил бол-гьн 10 — 11 миллиард пуд буудя цуглулдж авдг болгьхар темдглд-дженә. Көвнв, өле, шикрин свекл болн нань чиги техническ культу-ургьалгьн икдхми. Бодниц, темс тә-рх газрин агьу, зер-земш болн вино-град гаргьлгьн өскгдхми.

Долан джилд земледелин продукц гаргьлгьна өслтиг хурдар йовулхар темдглджәх зура — селәнә эдл-ахун цуг культурин ургьцинь өдлүлх тө-риг — олт-амтнә эдл-ахун эрки чин-ртә төр кедж күтц тәвдженә. Тер төриг диилвртәгәр күцәх цуг аргь манд бәәнә. Селәнә эдл-аху шин те-хникәр агсгдв, колхозмудт, совхоз-мудт болн РТС-мүдт ода олт зун миньгьн квалифицированн кадрмуд кәдлдженә.

Ирх долан джилд мал өскәчирин өмн шин өргн хаалгь секгддженә. Эдн мах, үс, өндг болн ноос гаргьл-гьиг икәр өскх дуудврта. Колхозмуд

болн совхозмуд цааранднь чиги цуг зүсн малин болн шовудин тоогьинь оддулдж, теднәс авдг эдл-уушиг ик-дүлх зөвтә.

Мал өсклгьнә зураг сәәнәр күцәл-гьнә йилгьгч таалинь — малин хо-тин бат көрнв бүрдәлгьн болхми.

Малд өгх олт-зүсн сән чинртә хот белдгьн, түрүн болдж эрдни-шишән ургьц өдлүлгьәр күцәгдх зөвтә. Орн-нутгин олт-зүсн райодар ик агьута газрмудт эн үнтә культу-риг тәрдж ургьалгьн — гектар бол-гьнас початктагьар багь гихдән 500 центнер көк ургьмл авх аргь бәәхиг иткүлдж медүлв.

Мана орн-нутгт селәнә эдл-ахун хот-хол элвгәр гаргьлгьнд социа-листическ нүүрлгч предприятьс — совхозмудин нилч агьу ик. Селәнә эдл-ахун производств бүрдәлгьнд, эдл-ахугьан олзта-орута кедж, орн-нутгт кимд продукц икәр өгхд эдн колхозмудт үлгүр-үзмдк болцхах зөвтә.

Коммунистическ парть болн Совет-ск-правительств, селәнә эдл-ахун производствин цуг халхарнь механи-зировать, электрифицировать кедж,

колхозмудиг болн совхозмудиг цаа-ранднь улм шин техникәр агех зал-вриг хаджилтән угагьар өгчәнә. До-лан джилин эргид селәнә эдл-ахун төлә сай гар трактор, буудян 400 миньгьн шаху комбайн, нань чиги олт машин болн оборудовань кедж өгчәр темдглддженә. 1959 — 1965 джилмүдт селәнә эдл-ахуд электри-фикац келгьн өргәр делгрүлгдхми. Эн джилмүдт орн-нутгин цуг кол-хозмудт электрификац келгьн нургь-лдж төгсхми, совхозмудт болн РТС-мүдт электрификац келгьн терүнәс ик эрт төгсәгдхми. Долан джилин эргид селәнә эдл-ахуд электроэнерг олзлгьн кирцхд 4 холван өсхми. Селәнә эдл-ахуд государствени ка-питальн тәвц икәр өсхми. Тер 150 миллиард шаху арслнв күрхми. Селәнә эдл-ахуд государствин болн колхозмудин капиталнь тәвц негд-хләрн 500 миллиард шаху арслнв күрхми, әс гидж давсн долан джи-линкәс 2 холван шаху ик болхми.

Шин обществин строй диилхд — амтин ахлгьн, амтин чинртән — күч-көлснә тарц болхми гидж Ле-нин сургьлә. Тер учрар зиги, долан

джилин зурад эн төрт нүүрлгч оныг өггддженә.

Селәнә эдл-ахун цааранднь дел-грүлгьәр Коммунистическ партин темдглсн зура — социалистическ производствени отношениг ясуулагь дахлцулдж, социалистическ зөбрин хойр янз — колхозн болн олт-амтнә зөбриг өөрдүлгь кедж күцәгдхми.

Колхозин селәнд күч-көлснә өрг-мдк өдр ирвәс ургьад йовна. КПСС-н тууджлгч XXI-ч хуртиг уктдк, кол-хозникуд, совхозмудин, РТС-мүдин көдлмшчир шин өдлән социалисти-ческ даалгьвр авчачхана. Коммуни-стическ кевәр көдлнәвди гих үгән теди төрски партьдан өгчәнә. Эн шин айта гидг патриотическ джи-лин селәнд өдр ирвәс улм өргджд йов-ләр сән Федерацид болн Украинд, Бе-лорусст болн Казахстанд, Дунд Азийд, Закавказд болн Прибалтикт коммуни-стическ күч-көлснә улм-улм шин бригаде үүдәд йовна. Селәнә күч-көлсчир ода эврәннь күчлгьлгь сел-әнә эдл-ахун джилин күцвртәгәр төгсклгьнүр залджана. Хаврин тәрә тәрлгьнд сән үзмджтәгәр белдк, иргч джилдән ик ургьц авч, мал үв-лзүлгьиг күцәвртәгәр кедж, малас гардг эдл-уушиг икдүлхәр эдн дөрл-дә делгрүлдженә.